

Nr 80.

Uppläst och godkänd i Första kammaren den 9 maj 1913.
» » » i Andra kammaren den 9 maj 1913.

*Riksdagens skrivelse till Konungen, angående utredning och förslag
i fråga om åläggande för arbetsgivare vid större till-
fälliga arbetsföretag att till gagn för sina arbetare vid-
taga vissa anordningar.*

(Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 14.)

(Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 5.)

Till Konungen.

Inom Riksdagen har gjorts framställning om vidtagande av åtgärder i syfte att dels reglera tillströmningen av arbetskraft till större och mera tillfälliga arbetsföretag, dels ock ordna bostads- och livsmedelsförhållandena för vid dem anställda arbetare, och har i motionen åsyftats såväl statens egna företag som statsunderstödda eller med hjälp av statslån utförda företag eller ock helt enskilda arbeten.

Riksdagen delar motionärens uppfattning, att förhållandena vid många arbetsföretag av nyssnämnda slag såsom järnvägs-, kanal- och kraftstationsbyggen, utdikningsföretag, väganläggningar och dylikt i vissa avseenden äro otillfredsställande. Redan den omständigheten att vid dylika arbetsföretag ofta samlas ett betydligt större antal arbetare, än som kunna vid företaget beredas arbete, vållar olägenheter icke blott för arbetarna själva utan även för befolkningen i den trakt, där arbetet för-

siggår. Beträffande vidare de arbetare, som erhålla arbete vid företaget, visar det sig ofta vara förenat med svårigheter för dem att i närheten av arbetsplatsen erhålla lämplig bostad samt att för skäligt pris kunna inköpa livsmedel.

De åtgärder, som till förekommande av nämnda olägenheter må anses påkallade, kunna till fyllest bedömas, först efter det en fullständig utredning i ämnet ägt rum, men har Riksdagen velat framhålla några synpunkter, som vid frågans bedömande synas böra beaktas.

Beträffande först tillströmningen av arbetskraft till de företag, varom här är fråga, vill Riksdagen framhålla betydelsen av att den offentliga arbetsförmedlingen i största möjliga utsträckning anlitas vid arbetarnas anställande. Vid såväl offentliga som enskilda företag torde vederbörande böra åläggas att meddela underrättelse till arbetsförmedlingen, när arbetsstyrkan är fulltalig. För att förhindra en alltför stor tillströmning av arbetskraft till företag, som äro avsides belägna, böra emellertid åtgärder vidtagas även före arbetets påbörjande. Arbetsledningen bör därför, redan innan företaget igångsättes, vara pliktig att sätta sig i förbindelse med närmaste arbetsförmedlingskontor, som då kunde, om så erfordrades, upprätta en filial på arbetsplatsen. Genom dessa anordningar skulle förvisso mycket kunna vinnas i fråga om att förhindra en alltför stor tillströmning av arbetskraft. Jämväl torde i samband med förskottering av resekostnader för medellösa arbetssökande, vartill 1912 års Riksdag beviljat anslag, ett övervakande av tillströmningen av arbetskraft kunna äga rum.

Vad vidare angår bostadsförhållandena för de vid ifrågavarande arbetsföretag sysselsatta arbetare må erkännas, att icke blott vid åtskilliga företag, som handhavas av staten eller dess organ, utan ock vid många enskilda företag, åtgärder i stor utsträckning redan vidtagits i ändamål att skaffa där anställda arbetare lämpliga bostäder, ävensom tillgång till livsmedel, i vilket förstnämnda avseende bland annat må erinras om de på många håll uppförda arbetarbarackerna. Det torde ock kunna förväntas, att staten även för framtiden sörjer för, att nu ifrågavarande förhållanden tillgodoses vid statens egna företag. Måhända vore det även lämpligt att vid arbeten, som av staten utlämnas på entreprenad samt vid statsunderstödda och med hjälp av statslån utförda företag, på Eders Kungl. Maj:ts föranstaltande i entreprenadkontrakten eller bland villkoren för statsunderstödet eller statslånets erhållande särskilda föreskrifter meddelades avseende ordnandet av arbetarnas bostadsförhållanden. Beträf-

fande vidare enskilda företag av här avsedd art äger Eders Kungl. Maj:t att med stöd av § 7 i lagen om arbetarskydd meddela närmare föreskrifter angående bostäder för de vid företaget anställda arbetarna.

Vidkommande önskemålet att arbetarna vid de företag, som här avses, erhålla livsmedel till skäligen priser — vilken fråga synes böra kunna påräkna att omfattas med stort intresse av samtliga arbetsgivare — torde detta syfte bäst kunna vinnas dels genom anordnande av under arbetsledningens kontroll stående marketenterier eller andra direkta åtgärder från arbetsgivarnas sida, varvid emellertid det s. k. trucksystemet givetvis icke bör ifrågakomma, dels ock genom främjande av arbetarnas sammanslutningar för enahanda ändamål.

Den utredning i förevarande ämne, som enligt Riksdagens mening påkallas, torde emellertid böra begränsas att omfatta större och mera tillfälliga företag företrädesvis i obygder och glest befolkade trakter; och vill Riksdagen även framhålla önskvärdheten av att de bestämmelser, vartill den blivande utredningen kan giva anledning, göras så generella som möjligt samt ej i större utsträckning, än nödigt är, upptaga åtgärder, som kunna åsamka ökade kostnader för arbetets utförande.

Vad utredningens verkställande beträffar anser Riksdagen densamma lämpligast böra anförtros åt socialstyrelsen, som redan har under arbete den av 1912 års Riksdag begärda utredningen angående skogsarbetarnas arbets- och levnadsförhållanden, vilken utredning i många avseenden torde vara av likartad beskaffenhet med den nu ifrågasatta, men bör givetvis utredningen på lämpliga punkter utföras i samråd med de inom civildepartementet den 19 januari 1912 för verkställande av utredning och avgivande av förslag till åtgärder med avseende å de mindre bemedlade klassernas bostadsförhållanden tillkallade sakkunniga.

Med stöd av vad sålunda anförts får Riksdagen anhålla, det tacktes Eders Kungl. Maj:t låta verkställa utredning, i vad mån beträffande vissa arbets- och levnadsförhållanden för lönearbetare vid särskilda större arbetsföretag åtgärder eller föreskrifter i ovan angivet syfte kunna vara erforderliga och lämpliga, samt, i den mån Riksdagens medverkan kräves, för densamma framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 9 maj 1913.

Med undersåtlig vördnad.